

2. elka Vārta Vēstis, 1978

San Francisco

Sadzīves vīrs

Profesors Dr. Aleksandrs Berķis

S V A R Ī G S D A R B S

Nacionālpolitiski ļoti svarīgā grāmata "Prezidents Kārlis Ulmanis latviešu tautas apvienotājs", 1. daļa, kuras autors ir agronoms, Jānis Daģis, un kuru izdevusi Fraternitas Rustikana Neuštatē 1975. gadā, nav pienācīgi novērtēta.

Šī darba autors ir ļoti rūpīgi sakopojis runu pilnu tekstus vai dažos gadījumos daļēju tekstu, kuras ir teicis Kārlis Ulmanis 1933., 1934. un 1935. gados. Tāpat grāmatas autors ir publicējis 1933.g. Latvijas satversmes grozījuma projektu un svarīgāko Ulmaņa valdības pieņemto likumu pilnus tekstus.

Pateicoties šim darbam Ulmaņa laikmeta pirmavoti ir viegli pieejami trimdā esošajiem latviešiem. Sevišķi svarīgs šis darbs ir tiem jaunajiem latviešiem, kuriem nebija izdevība dzīvot pašā krāšņākajā un panākumiem bagātākajā latviešu tautas vēstures laikmetā, un redzēt Kārļa Ulmaņa stipro un daudzkrāsaino personību, un klausīties viņa ideju un domu bagātībā.

Būs, protams, daži, kuri teiks, ka šie materiāli ir pieejami ASV un citu brīvo zemju bibliotēkās. Uz tādu iebildumu ir jāatbild, ka šo materiālu meklēšana bibliotēkās bieži prasa daudz laika, enerģijas un zināmos gadījumos, ja lielākās bibliotēkas ir tālu no dzīves vietām, arī lielu naudas līdzekļu patērēšanu. Bez tam ir zināms, ka pēdējos gados bibliotēkās ir pazudušas daudzas vērtīgas grāmatas, ieskaitot svarīgi darbi par Baltijas valstu vēsturi. Šī gadusimtepa vandāļi ir krietni vien iztukšojuši bibliotēku plauktus, īpaši no patriotiska vai pretkomunistiska satura grāmatām.

No 1933.g. Latvijas satversmes grozījuma projekta katrs informēts un uzmanīgs lasītājs var redzēt, ka šis Ulmaņa ietekmētais projekts paredzēja Latvijai daudz mazāk konservatīvu satversmi nekā ASV, vai kāda ir pašreizējā Francijas satversme. Neskatoties uz to, šķeima to tādā mērā sagrozīja, ka tas zaudēja katru praktisku nozīmi.

Ulmaņa runas rāda, ka vienmēr ir godam izceltas Latvijas atbrīvošanas cīņas un to dalībnieki, kuri iepēma pelnītas vietas atjaunotajā Latvijā - tautas vienības un patriotisma paudējas iekārtā. Šīs runas arī spilgti liecina, ka gars, kurš izpaudās Latvijā, savā dziļākajā būtībā un jēgā, bija atbrīvošanas kara ideju un centienu turpinājums.

Gandrīz katra svarīgākā Ulmaņa runa uzsvēra faktu, ka zemkopība bija Latvijas valsts pamats un pirmā un svarīgākā vajadzība valsts dzīvē, nevien saimnieciskā plāksnē, bet arī kā garīgo vērtību saglabātāja. Ulmanis pirmām kārtām rūpējās par tiem, kuri ražoja un uzkrāja vērtības, nevis par tiem, kuri patērēja citu ražotās vērtības.

Nožēlojamā kārtā, pēdējās grupas intereses dominē šajā zemē un citās demokratiskās zemēs. Ulmaņa runas izpauž viņa valdības panākumus latviskās Latvijas izveidošanā, Latvijā, kurā pirmo reizi latviešu tautas vēsturē latvieši iepēma vadošo stāvokli. Kā tautas audzinātājs Ulmanis vienmēr pauda dziļāko patriotismu, kas dziļi ietekmēja latviešu jaunatni.

Ulmaņa runas arī liecina par viņa valdības panākumiem dot jaunatnei praktisku dzīves ievirzi, kuru īpaši izkopa lielākā latviešu jaunatnes organizācija - mazpulki. Ulmaņa runas nevien liecina par plaša vēriena nacionālu celtniecību, bet arī par Latvijas apmežošanu plašā apjomā, koku stādīšanu, izdaiļojot laukus un pilsētas, lauku māju izdaiļošanu, skolu bibliotēku apdāvināšanu ar grāmatām, gleznām un mūzikas instrumentiem un valsts dzīves plaukšanu un zelsanu visās nozarēs.

Visā visumā Kārļa Ulmaņa runas pauž viņa lielo ideju bagātību, plašo vērienu, Ulmaņa stipro un daudzkrāsaino personību, viņa valdības apgaismības virzienu, vesela saprāta pieeju valsts dzīves problēmu kārtošanā un caur un cauri labdarīgus valdības centienus. Pārliek iespaids, ka Ulmanis ar savām milzu darba spējām vadīja valsti tāpat kā labs un ļoti spējīgs un izdarīgs saimnieks savas lauku mājas. Viņa valdības stipri personiskais raksturs izpaudās sevišķi spilgti.

Jāatzīmē, ka daži kritiķi ir kritizējuši agronomu Daģi par viņa grāmatā rādītiem daudzajiem goda vārtiem, puķu kaišīšanu Ulmaņa priekšā un viņa godināšanu visos citādos veidos. Šeit gribētos uzsvērt, ka šīs lietas jeb tautas izpausmes bija dzīves ikdiena Ulmaņa tautas vienības valdības laikā. Autora, kurš apraksta kāda laika vēsturi, pienākums ir rādīt kā izpaužas tautas masu nostāja. Var teikt, ka Ulmaņa laika līdzgaitnieki nebija, kā visi cilvēki, bez savām kļūdām un ka Ulmaņa godināšanā izpaudās arī zināmi pārspīlējumi. Šī raksta autors un daudzi viņa pazīstāmie uzskatīja Ulmani par ļoti spilgtu un izteiktu personību, kuru bija jāapbrīno arī tad, ja ne vienmēr un gluži ar viņa rīcību un domām nevarēja būt vienos prātos. Salīdzinot Ulmaņa daudzkrāsaino personību ar citu tā laika, gan autoritāro režīmu, gan demokratisko valstu vadoniem, pēdējie atstāja tiešām bālu un pelēku iespaidu vai pat kā personas, kurām trūka jebkuras personības iezīmes (piemēram Beneš), ja viņus salīdzināja ar Kārli Ulmani. Neaizmirsīsim arī, ka latvieši, būdami gadu simtepiem viensētnieki, izteikti individuālisti un lieli savdabji, nav un nevar būt lieli jūsmotāji; bet no otras puses, latvieši vismaz respektē izteiktu un daudzkrāsainu personību, bet bālas personas, kā piemēram Beneš, viņus vienkārši nogurdina. Skatoties atpakaļ uz Ulmaņa laiku no vēstures perspektīves, mēs redzam, ka autoritātes atzīšana valsts dzīvē ir pati vienkāršākā nepieciešamība, lai valsts plauktu un ziedētu, bet, ja katra autoritāte tiek grauta un spejīgākie valsts dzīves vadītāji apmētāti dubļiem un no valsts dzīves nobīdīti malā, kā tas nožēlojamā kārtā notika nesen ASV, tad valsts dzīves pagrimsana un deģenerēšanās ir nenovēršama lieta.

Noslēdzot šo īso agronoma Daģa grāmatas apskatu jāatzīmē, ka Ulmanis vairākkārt savās runās dažādos laikos ir uzsvēris, ka latviešiem ir jāatbrīvojas no mazvērtības sajūtas un jāzin, ka ir viņu vēsturiskā pagātnē laika posmi, uz kuriem latvieši var būt lepnī. Kā vienu šādu vēstures posmu Ulmanis ir uzskatījis Hercoga Jēkaba laikmetu Kurzemes un Zemgales hercogistē.

Tie, kuri ir dzīvojuši Ulmaņa laikā Latvijā un arī tie jaunie latvieši, kuri rūpīgi pēta Latvijas vai latviešu tautas vēsturi, apzinas, ka latvieši ar vislielāko lepnumu var atskatīties uz Ulmaņa laiku, jo šis laiks bija pats spilgtākais un panākumiem bagātākais laiks latviešu tautas vēsturē. Tāpat nevar noliegt faktu, ka

Vērtīgs darbs par Kārļa Ulmaņa laiku

PROF.DR.A.BERKIS VĒRTĒ PREZIDENTA RUNU UN LIKUMU
2. SEJUMU

Latviešu tautas un vēstures pētīšanai ir nepieciešami pirmavoti un vēstures dokumenti. Agronomis Jānis Daģis šos svarīgos materiālus ir publicējis savā nacionālpolitiski ļoti svarīgajā grāmatā **PREZIDENTS KĀRLIS ULMANIS LATVIEŠU TĀUTAS APVIENOTĀJS**. Šīs grāmatas 2. sējums, ko izdevusi Fraternitas Rusticana ir pirmā sējuma tiešs turpinājums un aptver laiku no 1936. gada 1. janvāra līdz 1937. gada 31. decembrim.

Tie, kuri dzīvoja Latvijas ziedu laikos, tagad var vēsturiskos notikumus skatīt no tālākas perspektīvas. Var ar lielu pamatojumu teikt, ka agronoma Daģa darbu būs grūti pienācīgi novērtēt. Viņš darbā ir sakopojis Ulmaņa runas no Valdības Vēstneša un svarīgākos 1936. un 1937. gadā publicētos likumus no Likumu un ministru kabineta noteikumu krājuma foto tehnikā. Daži kritiķi jautās, vai šāds runu un likumu izdevums un paša autora daudzveidīgu notikumu apraksti ir komentāri bija nepieciešami? Viņi var norādīt uz to, ka Valdības Vēstnesis ir pieejams lielākās Rīdumeiropas, Kanadas un ASV bibliotēkās. Bez tam tagad ir publicēts liels skaits ārzemju, īpaši ASV un Anglijas diplomātu ziņojumi un dokumenti savām valdībām par Ulmaņa laika notikumiem un latviešu mentalitāti.

Uz šādiem iebildumiem būtu jāatbild, ka latvieši, īpaši tie, kuri Ulmaņa laiku neatceras vai ir dzimuši pēc tā beigām, nekādā ziņā nevar bez lielām grūtībām tikt pie minētajiem materiāliem. Piemēram, Vācijas bibliotēkās Valdības Vēstneša papīra stāvoklis ir tiktāli pasliktinājies, ka tas ir sairšanas stāvoklī. Tādēļ šos sējumus lasītājiem parasti nedod, par mikrofilmu izgatavošanu nerunājot. ASV lielās bibliotēkās, kur Valdības Vēstneša sējumi atrodas, ir bieži tālu no to dzīves vietām, kuri tos vēlētos lasīt. Tas prasa lielus naudas līdzekļus, jo mikrofilmas sējumu stāvokļa dēļ nevar izgatavot.

Kas zīmējas uz pēdējā laika diplomātu ziņojumu publikācijām, tās ir daudz labākā stāvoklī. Tomēr šo dokumentu vērtība ir ļoti vienpusīga rakstura, un tie vienmēr ir jāsalīdzina ar Ulmaņa runām un viņa laika likumiem. Ir, protams, diplomātu ziņojumi, kas ir objektīvi šī laika novērtējumi, bet tie nožēlojamā kārtā ir mazākumā. Daudzi no šiem dokumentiem rāda, ka to autori ir centušies pierakstīt lapas puses, nepazīstot latviešu tautas mentalitāti un bieži izsakoties ļoti nievājoši par latviešiem, daudz negatīvāki nekā par Ulmani un viņa līdzstrādniekiem. Vēl

ir nepieciešami par šādiem novērtējumiem uzsvērt, ka cilvēku daba nu reiz ir tāda, ka cilvēki bieži var piedot, neievērot vai noklusēt citu cilvēku un tautu trūkumus un šai ziņā pat būt augstsirdīgi, bet no otras puses raugoties, šie paši cilvēki bieži negrib atzīt vai redzēt izcilas īpašības vai sasniegumus citos cilvēkos un tautās, jo tie izsauc viņu skaudību. Nav jau nekāds noslēpums, ka Ulmaņa valdības laikā Latvijā nebija bezdarba, bet gan darba roku trūkums lauksaimniecībā. Tāpat daudzi ārzemnieki, kuri viesojās Latvijā, apbrīvoja Latvijas saimniecisko uzplaukumu, pārtikas pārpilnību un lētāko dzīvī Eiropā. Nav jāaizmirst, ka tai pat laikā ASV, Anglijā un citās rietumu demokrātijās bija miljoniem bezdarbnieku un

jēla dzīves dārdzība. Tikai Otrais pasaules karš šais valstis izbeidza bezdarbu. Vai tāpēc jābūt pārsteigtiem, ka šo valstu diplomāti jūta skaudību pret valstīm, kuras pirmās pasaules karš bija daudz vairāk izpostījis nekā piem. Beļģiju. Vēstures pētnieks, kas šos faktus ignorē un minētos dokumentus nonovērtē kritiski, ir neattaisnojami naīvs vai labākā gadījumā ļoti paviršs.

Prezidenta Ulmaņa runu labākai izpratnei autors ir sniedzis visu svarīgāko likumu pilnus tekstus, kuri pieņemti 1936. un 1937. gados.

Daudzās prezidenta Ulmaņa runās dominē divi temati: Latvijas atbrīvošanas cīņas un Latvijas lauksaimniecības problēmas saimnieciskā un idejiskā plāksnē. Nav gandrīz nevienas runas, kurā šīs divas problēmas nebūtu skartas plašākā veidā.

Prezidents savās runās pie katras izdevības piemin un izceļ Latvijas atbrīvošanas cīņas un to dalībniekus, īpaši kalpakiešus un lāčplēša kara ordeņa kavalierus. Izcilākie, īpaši brīvprātīgie atbrīvošanas cīņu dalībnieki, ieņēma pelnītās vadošas un atbildīgas vietas atjaunotajā Latvijā — tautas vienības un patriotisma paudējas — iekārtā. Šīs runas arī nepārprotami un ļoti iespaidīgā veidā liecina, ka gars, kas izpaudās neatkarīgajā Latvijā, savā dziļākajā jēgā un būtībā, bija atbrīvošanās cīņu ideju un centienu turpinājums ar dziļu audzinošo nozīmi. Var bez pārspīlējuma teikt, ka Kārlis Ulmanis visos Latvijas neatkarības gados, arī laikā, kas viņš formāli bija tikai Zemnieku savienības vadītājs un saimības deputāts, pavadīja atbrīvošanas kara ministru prezidenta popularitāte un tautas pateicība, apziņa, ka bez Ulmaņa daudzkrāsainās, spilgtās, drosmes un izdarības pilnās personības Latvijas valsts neatkarība vispār nav nemaz iedomājama.

saimniecības kā Latvijas galvenās saimnieciskās nozares vadošo lomu, lauksaimniecības ienesīguma paaugstināšanu, ražošanas pašizmaksas pazemināšanu, zemes meliorāciju, un eksporta nodrošināšanu un lauksaimniecības masīvu pielietošanu plašākos apmēros.

Arī meža dienu rīkošana un tās zemes apmežošanas, kuru nevarēja izmantot lauksaimniecībā, būtībā bija lauksaimniecības saimnieciskā pamata stiprināšana, jo mežus izmantoja apkurei un kokmateriālu eksportam. Mežkopība, zvejniecība un lauku amatniecība tika veicinātas kā lauksaimniecības sastāvdaļas.

Ulmaņa runas un likumdošana uzsvēra, ka zemkopība ir Latvijas valsts saimnieciskais pamats un pati svarīgākā valsts dzīvē, nevien saimnieciskā plāksnē, bet vēl jo vairāk pats zemnieks kā latvisko vērtību saglabātājs. Visām pārējām valsts saimnieciskām un intelektuālām aktivitātēm bija jāveidojas tādā veidā un garā, ka tās veicinātu lauksaimniecību, apzinoties, ka bez zemkopības zēšanas pārējās Latvijas saimnieciskās nodarības nevarēja uzplaukt. Prezidents Ulmanis atšķīra svarīgāko no mazāk svarīgā, ko parasti nespēj demokrātisko valstu vadītāji.

Ulmaņa likumdošana par ģimenes piemaksām laukstrādnieku ģimenēm un laukstrādnieku ģimenes mājīnu būvēšanas atbalstīšanu bija nevienam jauni soli sabiedriskās taisnības nodrošināšanai, bet arī viens no daudzajiem centieniem veicināt pārkārtu strauji pieaugošo pilsētu iedzīvotāju skaita samazināšanu — un daudzus pilsētniekus, īpaši jaunatni, atgriezt pie zemes un tai pašā laikā veicināt tautas dzīvā spēka pieaugumu. Ulmanis bieži savās runās uzsvēra, ka tūkstošiem pilsētu bērni vasaru pavadīja uz laukiem, nevienam lai uzlabotu savu veselību, bet arī lai iepazītos ar lauku dzīvi un tās priekšrocībām. Tāpat viņš aicināja lauksaimniekus padarīt dzīves apstākļus jaunatnei lauku mājās, cik vien iespējams, pievilcīgus un ērtus, lai tā vieglāki iekļautos lauku dzīvē.

Prezidenta runas uzsver jo sevišķi viņa un latviešu vairākuma uzskatu, ka lauku īpašumiem ir jāpāriet no paaudzes uz paaudzi mantošanas ceļā un ka tie nekādā ziņā nedrīkst kļūt par tirdzniecības objektu.

Tai laikā Latvijā bija liels strādnieku trūkums laukos. Līdz 48.000 ārzemju strādnieku strādāja un dzīvoja Latvijā, tā aizplūdinot Latvijas valūtu. Tas bija sāpīgs jautājums, un prezidents tam pieskārs savās runās, bet viņam bija jāpasaka arī tas, ka šīs ārzemju strādnieku rezerves nākotnē vairs nebūs pieejamas. Igaunijā ar likumu bija noliegts izlaist laukstrādniekus uz Latviju, bet Lietuvā viens ierobežojums pēc otra sāka kavēt viņu laukstrādnieku izbraukšanu uz Latvi-

Vērtīgs darbs par Kārļa Ulmaņa laiku

PROF.DR.A.BERKIS VĒRTĒ PREZIDENTA RUNU UN LIKUMU
2. SĒJUMU

(Nobeigums)

Sakarā ar Latvijas pamatnozāres — zemkopības veicināšanu, nevar neuzsvērt, ka prezidents Ulmanis stipri uzsvēra vajadzību dot latviešu jaunatnei praktisku vai pragmatisku dzīves ievirzi, kuras izkopšanai liela nozīme bija lielākai latviešu jaunatnes organizācijai — mazpulkiem — ne vien laukos, bet arī pilsētās. Var vienīgi nožēlot, ka trimdas apstākļos mums trūkst mazpulku vienreizējo centienu un sasniegumu.

Ulmanis tomēr neatstāja novārtā pilsētu dzīvi un latviešu tirdzniecības

un rūpniecības veicināšanu. Viņa runas un likumdošana liecina, ka viņš ir darījis visu iespējamo, lai šajā laikā dotu latviešiem viņiem pienācīgo vietu rūpniecībā un tirdzniecībā, veicinot īpaši latviešiem priekšrocību akciju sabiedrības un kooperatīvos, lai lauztu ar nēko neattaisnojamās minoritāšu priekšrocības un pat monopola stāvokli tirdzniecībā un rūpniecībā, īpaši Rīgā. Ulmaņa runas ir nozīmīgas tai ziņā, ka tās dokumentē viņa centienus un nenoliedzamos sasniegumus, izveidot jaunu latvisku Rīgu un arī celt Latgales saimniecību un tās latvisko raksturu.

Sis runas liecināja, ka Ulmaņa valdība bija izdevies padarīt lauku dzīves apstākļus daudz pievilcīgākus Latvijā, nevien labākus kā Polijā un Lietuvā, bet arī Igaunijā. Ulmaņa mūžīgie kritiķi, kuri nekad nekritizēja paši sevi, vienmēr ir uzsvēruši un to turpina darīt dažādās sakarībās arī tagad, saka, ka Ulmanis esot stipri pārspīlējis sava režīma sniegtos. Šī raksta autors domā, ka nebūs lieki te norādīt uz lielā Baltijas valstu drauga Donalda Deja (Donald Day) domām šais jautājumos. Savā darbā ONWARD CHRISTIAN SOLDIERS, The Noontide Press, Torrance, California, 1982, šis Chicago Tribune līdzstrādnieks uzsver (28), ka ir Igaunija, ir Lietuva baidījās noslēgt Baltijas valstu muitas ūniju, jo šī ūnija novestu pie tirdzniecības un rūpniecības koncentrācijas Rīgā kā dabīgā Baltijas valstu centrā. Ar citiem vārdiem, ne tik daudz Latvijas ārlietu ministrs Munters kavēja istu Baltijas valstu sadarbību, par militāru savienību jau nerunājot, kā Igaunijas un Lietuvas skaidība. Arī nēlaikis prezidents Huvers ir uzsvēris, ka Ulmanis ir bijis visu Baltijas valstu dzinējspēks un virzītājs. Sai ziņā agronoma Daģa komentāri par prezidenta Ulmaņa sasniegumiem un daudzpusīgiem centieniem ir ļoti vērtīgi.

Starp citu šie komentāri cenšas aizstāvēt Munteru, kas gan liekas būs ne sevišķi pāteicīgs uzdevums, ņemot vērā, ka pret Munteru bija stipri izteikta neuzticība nevien Latvijā, bet arī Igaunijā un mazākā mērā arī Lietuvā.

Nevar neievērot Ulmaņa valdības sekmes nevien saimniekot valsts bu-

Ulmaņa runas un likumdošana nepārtraukti mudināja visus strādāt valsts un savā labā. Viņa valdība pirmā un galvenā kārtā rūpējās par tiem, kuri ražoja un uzkrāja vērtības, nevis par tiem, kuri patērēja citu ražotās vērtības.

Daģa grāmata spilgti dokumentē Ulmaņa centienus un lielos panākumus monumentālā celtniecībā, līdzekļu uzkrāšanu Uzvaras laukuma izbūvei un Ķeguma spēkstacijas izbūvei gandrīz līdz šī svarīgā projekta noslēgumam, tāpat Vēstures institūta svarīgo darbību un panākumus. Beidzot jāatzīmē jaunā 1937. gada civillikuma radīšana, kurš izbeidza likumdošanu dažādām kārtām un civillikumus sadrumstološanu dažādās Latvijas daļās. Beidzot Latvijai bija civillikums latviešu valodā visai Latvijas teritorijai, padarot visus Latvijas pilsoņus vienlīdzīgu likuma priekšā. Bez šāda civillikuma nevarēja pilnā mērā realizēt Atjaunotās Latvijas tautas vienības un vienprātības idejas.

Agronoma Daģa darba otrais sējums vēl noteiktāk nekā pirmais rāda, ka Ulmanis daudzkārt uzsvēris, ka latviešiem ir jāatbrivojas no mazvērtības sajūtas un pašiem jāraksta sava vēsture. Tāpat viņiem jāapzinās, ka ir viņu vēsturiskā pagātnē laika posmi, uz kuriem latvieši var būt lepni. Par šādu laika posmu prezidents Ulmanis uzskatīja Kurzemes hercogistes pastāvēšanu. Īpaši hercoga Jēkaba valdīšanas laikā.

Agronomam Daģim pienākas atzīnība par Ulmaņa runu un svarīgāko likumu sakopojānu un arī par viņa ļoti vērtīgajiem komentāriem; tāpat arī Fr. Rusticana par šī vērtīgā darba izdošanu. Bet lielāko pateicību un atzīnību viņiem parādīsim, ja Divreizdivi nometnēs, Garezerā, un vispār latviešu skolās, baznīcās un vispār latviešu vidē šo darbu iztirzās un mudinās latviešu jaunatni to rūpīgi lasīt un pārdomāt. Mūsu pienākums ir rādīt Latvijas neatkarības vēsturi un šī laika pašu izcilāko personu — Kārli Ulmani, bez kura Latvijas neatkarība nav vispār iedomājama. Īpaši vēsturnieku pienākums ir rādīt, kā šajā laikā izpaudās latviešu tautas nostāja. Šī raksta autors un, viņa izpratnē, latviešu vairākums, uzskatīja Ulmani par ļoti spilgtu, stipru un daudzkrāsainu personību ar lielu ideju bagātību, milzīgām darba spējām un tieksmi darīt visas, pat sīkākās lietas ļoti rūpīgi. Viņa valdību raksturo vesela saprāta pieeja valsts dzīves problēmu kārtīšanai, lielu patriotismu un stipru pienākuma apziņu. Plašā plāksnē Ulmanis vadīja valsti tāpat kā labs un izdarīgs saimnieks savas lauku mājas. Viņa valdības personiskais raksturs izpaudās sevišķi spilgti.

Ulmanis bija tik izteikta personība, ka lielais latviešu vairākums viņu apbrīnoja un respektēja arī tad, ja nevienmēr un gluži ar viņa rīcību un

simtēniem viensētnieki, izteikti individualisti un arī lieli savdabji, nav un nēvar būt lieli jūsmotāji, bet, no otras puses, latvieši respektē stipru personību.

Skatoties pagātnē uz Ulmaņa laiku jau nē diezgan tālas vēsturiskas perspektīvas, mēs redzam, ka autoritātes atzīšana valsts dzīvē ir pati vienkāršākā nepieciešamība, lai valsts plauktu un ziedētu; bet, ja katrā autoritātē tiek grauta, kā tas notiek tagad rietumu demokrātijās, kā ASV un Anglijā, kuras pašlaik tiešām vada lielas personības, tad valsts dzīves pagrīšana un deģenerācija ir nenovērsama. Vērojot šo laiku demokrātijās valdošo pilsoņu sīkmanību, savtīgumu un pienākuma apziņas trūkumu, mēs no šādām demokrātijām, kurās vienmēr vairāk izpaužas puļa valdība un dažādu speciālu interešu grupu patvaļa, varam gaužām maz ko mācīties.

Šī raksta rakstītājs ir pārliecināts, ka vēstures notikumus virza lielas personības, kā Latvijas prezidents Ulmanis.

Ulmaņa darbība un lieli sasniegumi liecina, ka viņš bija mazas valsts

liels prezidents. Viņš būdams latviešu mentalitātes un psiholoģijas labākais sapratējs, ko ir atzinuši daudzi ārzemnieki, prata izraisīt latviešu nenoliedzamās spējas radošam darbam un saimnieciskās labklājības izcīnīšanai. Tāpat bez tautas vairākuma atbalsta nebūtu izdevies savākt līdzekļus Uzvaras laukuma izbūvei. Daudzīgajam aicinājumam un daudziem citiem svarīgiem un pat nepieciešamiem mērķiem, neskatoties uz to, ka viņa kritiķi vienmēr uzsver šo ziedojumu piespiedu raksturu.

Kameru nodibināšana un Valsts saimnieciskās padomes radīšana nozīmēja sākumu garīgās satversmes radīšanai, kurai sekotu rakstiskā satversme. Ulmanis bieži uzsvēra savas runās, ka vecie partiju laiki

vairs neatgriezīsies un 15. maija pārmaiņas savos pamatos Latvijā paliks. Citiem vārdiem runājot, Ulmanis apzinājās, ka arī vislabāki uzrakstīta satversme nevar valstij neko vairāk dot kā tautas radošās enerģijas, pozitīvas aktivitātes, radoša darba, pienākuma apziņas, valsts un vispārības labuma respektēšana un morālās atbildības izpaušmes šīs satversmes robežās.

Ulmaņa Latviju neviens neizdzēsts no vēstures notikumiem un vēl mazāk no latviešu tautas atmiņas, kamēr vien latviešu tauta dzīvos. Ir zīmīgi, ka latviešu pretestības kustības vadītāji okupētajā dzimtenē, kuri atceras Ulmani vai dzimuši pēc viņa deportācijas, savos vēstījumos latviešiem pasaulē lieto Ulmaņa vārdus un idejas par latvisko Latviju.

Lielais vācu filozofs Friedrichs Hegels saka, ka lielo vēsturisko personību un vēstures notikumu virzītāju runas un darbi ir bijuši paši labākie attiecīgas vēstures laikmetos. To ar pilnu tiesību var teikt par Kārli Ulmani, jo savā dziļākajā būtībā Latvijas īsais neatkarības laiks bija

LAIKS #21 12. maijs, 1983.g.